Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 16/11/2026 00:04:47

Studia Iuridica Lublinensia vol. XXVI, 3, 2017
DOI: 10.17951/sil.2017.26.3.151

Jakub Kosowski
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
jakub.kosowski@poczta.umcs.lublin.pl

Glosa do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 maja 2016 r. (II AKz 219/16)

The Commentary on the Ruling of the Katowice Court of Appeal of 11 May 2016 (II AKz 219/16)

STRESZCZENIE

Glosa dotyczy kwestii doręczeń oraz doręczeń zastępczych. Autor analizuje zmiany wprowadzone w 2015 r. z perspektywy orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 2016 r., które odnosi do doręczeń zastępczych przez tzw. awizo. Wskazano możliwe konsekwencje takiego rodzaju doręczenia oraz odniesiono się do możliwych kierunków rozwoju doręczeń w procesie karnym, tj. doręczeń elektronicznych.

Słowa kluczowe: doręczenie; oskarżony; domniemanie doręczenia; doręczenie zastępcze

Co prawda, przepis art. 132 § 4 k.p.k. wyklucza doręczenie zawiadomienia o terminie pierwszej rozprawy głównej poprzez domowników, administrację domu, dozorcę domu lub sołtysa – jeżeli podejmą się oddać pismo adresatowi (art. 132 § 2 k.p.k.), a także za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej (art. 132 § 3 k.p.k.), bądź też poprzez pozostawienie pisma osobie upoważnionej do odbioru korespondencji w miejscu stałego zatrudnienia adresata (art. 133 § 3 k.p.k.), niemniej przepis art. 132 § 4 k.p.k. nie wyklucza doręczenia zastępczego poprzez tzw. awizo, czyli pozostawienie pisma w skrzynce do doręczenia korespondencji bądź na drzwiach mieszkania adresata lub w innym widocznym miejscu ze wskazaniem, gdzie i kiedy pozostawiono pismo oraz że pismo należy odebrać w ciągu 7 dni.

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 16/11/2026 00:04:47

* * *

Wyrażona przez Sąd Apelacyjny w glosowanym postanowieniu teza bez wątpienia zasługuje na aprobatę. Szerszego odniesienia wymagają natomiast kwestie związane w sposób bezpośredni oraz pośredni z materią wynikającą z postanowienia Sądu Apelacyjnego[1].

1. Przepis art. 132 § 4 k.p.k. dodano ustawą z dnia 27 września 2013 r.[2], która weszła w życie 1 lipca 2015 r. Przepis ten nawiązywał do gruntownej nowelizacji procesu karnego, zaś w doktrynie podkreślono, iż miał mieć charakter gwarancyjny z perspektywy uprawnień oskarżonego[3]. Zgodnie z wprowadzoną regulacją przepisów art. 132 § 2 i § 3 oraz art. 133 § 3 nie stosuje się do doręczenia oskarżonemu zawiadomienia o terminie pierwszej rozprawy głównej, terminie posiedzenia, o którym mowa w art. 341 § 1, art. 343 § 5, art. 343a, art. 420 § 1 oraz doręczenia wyroku wydanego na posiedzeniu, o którym mowa w art. 341, art. 343 i art. 343a, a także wyroku, o którym mowa w art. 500 § 1 k.p.k. Analiza przytoczonych form rozpoznania sprawy i możliwych do podjęcia decyzji merytorycznych wskazuje, że mają one w istocie kluczowe znaczenie dla oskarżonego, co koresponduje z przytoczonym powyżej poglądem doktryny. W uzasadnieniu do tej zmiany wskazano, że nowe brzmienie art. 132 § 2 k.p.k. i wprowadzenie do art. 132 k.p.k. § 4 dotyczy występujących w praktyce problemów związanych z tzw. doręczeniami pośrednimi. Adresaci pism procesowych, w tym zwłaszcza oskarżeni, kwestionują bowiem prawidłowość doręczenia pisma, podając, że dorosły domownik pisma takiego im nie przekazał lub przekazał z opóźnieniem. Co więcej, dorośli domownicy fakty te potwierdzają[4]. Takich problemów nie da się uniknąć w praktyce, jednakże postawić tutaj należy pytanie, ile z tych przypadków rzeczywiście dotyczy braku przekazania pisma, a ile to celowe działanie zmierzające do przywrócenia terminu. Z moich doświadczeń zawodowych wynika, że tych drugich sytuacji jest zdecydowanie więcej. Normalnym i pożądanym

[1] Postanowienie SA w Katowicach z dnia 11 maja 2016 r., II AKz 219/16, „Prokuratura i Prawo" 2017, nr 2, poz. 38; KZS 2016, nr 9, poz. 70; Legalis nr 1482039.

[2] Dz.U. z 2013 r., poz. 1247.

[3] A. Sakowicz, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2015, s. 327. Podobnie: Z. Pachowicz, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2015, s. 330–331.

[4] Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw, Druk sejmowy nr 870. Argumentację tę podnosi także: A. Sakowicz, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, s. 327. Szerzej do przedmiotowej kwestii odniosłem się w ramach opracowania dotyczącego zagadnienia formalizmu procesowego. Zob. J. Kosowski, *Formalizm procesowy w świetle zmian Kodeksu postępowania karnego*, [w:] *Reformy procesu karnego w świetle jego zasad*, red. D. Gil, E. Kruk, Lublin 2016, s. 206–207.

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 16/11/2026 00:04:47

zachowaniem jest, w moim przekonaniu, wykonanie niezwłocznie telefonu do oskarżonego w przypadku odebrania przesyłki z sądu[5].

Przytoczona nowela kodeksu postępowania karnego budziła wątpliwości dotyczące pojęcia „termin pierwszej rozprawy głównej" z uwagi na fakt, iż rozprawa główna mogła mieć wyznaczonych kilka terminów (np. ze względu na przerwę lub odroczenie). Zastosowanie wykładni literalnej oznaczało przyjęcie stanowiska, że w przypadku każdego z terminów pierwszej rozprawy głównej należało zrezygnować z doręczenia zastępczego. Bez wątpienia interpretacja taka pozostawała w zgodzie z intencją ustawodawcy wyrażoną w przytoczonym powyżej uzasadnieniu do projektu ustawy, lecz stała w oczywistej sprzeczności z ekonomiką procesu. Przytoczone wątpliwości wpłynęły na zmianę art. 132 § 4 k.p.k. ustawą z dnia 11 marca 2016 r.[6], która weszła w życie 15 kwietnia 2016 r. Obecnie przepis ten zakłada, że przepisów § 2 i 3 (doręczenie zastępcze) oraz art. 133 § 3 nie stosuje się do doręczenia oskarżonemu zawiadomienia o pierwszym terminie rozprawy głównej, terminie posiedzenia, o którym mowa w art. 341 § 1, art. 343 § 5, art. 343a i art. 420 § 1 oraz doręczenia wyroku, o którym mowa w art. 500 § 1. Zmieniono szyk zdania, wprowadzając wyłączenie od zastosowania doręczenia zastępczego tylko w odniesieniu do pierwszego terminu rozprawy głównej. Oznacza to, że o kolejnych terminach rozprawy głównej zawiadamiać można przy zastosowaniu doręczeń zastępczych. Zmiana dla praktyki wymiaru sprawiedliwości wydaje się kluczowa, jednakże – co ciekawe – ustawodawca nie odniósł się do niej w uzasadnieniu projektu ustawy[7].

2. Sąd Apelacyjny w glosowanym postanowieniu słusznie wskazał na wykładnię literalną art. 132 § 4 k.p.k., podkreślając, że przepis ten wyklucza doręczenie zawiadomienia o terminie pierwszej rozprawy głównej poprzez domowników, administrację domu, dozorcę domu lub sołtysa – jeżeli podejmą się oddać pismo adresatowi (art. 132 § 2 k.p.k.), a także za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej (art. 132 § 3 k.p.k.) bądź też poprzez pozostawienie pisma osobie upoważnionej do odbioru korespondencji w miejscu stałego zatrudnienia adresata (art. 133 § 3 k.p.k.), natomiast przepis art. 132 § 4 k.p.k. nie wyklucza doręczenia zastępczego poprzez tzw. awizo, czyli pozostawienie pisma w skrzynce do doręczenia korespondencji bądź na drzwiach mieszkania adresata lub w innym widocznym miejscu ze wskazaniem, gdzie i kiedy pozostawiono pismo oraz że pismo należy odebrać w ciągu 7 dni.

Teza Sądu Apelacyjnego nie odnosi się natomiast do konsekwencji wynikających z art. 133 § 2 zd. 2 k.p.k. Przepis ten stanowi, że w razie bezskutecznego upływu tego terminu należy czynność zawiadomienia powtórzyć jeden raz,

[5] Tak: *ibidem*, s. 207.

[6] Dz.U. z 2016 r., poz. 437.

[7] Uzasadnienie do rządowego projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Druk sejmowy nr 207.

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 16/11/2026 00:04:47

zaś w razie dokonania tych czynności pismo uznaje się za doręczone. Wydaje się, że stanowisko przyjęte w glosowanym postanowieniu należy uzupełnić o konsekwencje związane z zastosowaniem fikcji prawnej, jaką jest przecież uznanie pisma za doręczone. Przyjęcie takiego stanowiska wynika wprost z wykładni językowej. Ponadto należy zwrócić uwagę, że ustawodawca w uzasadnieniu do projektu ustawy nie wskazał odmiennego celu regulacji. Analizując przedmiotową kwestię w piśmiennictwie, słusznie wskazano więc na dwie możliwości doręczenia oskarżonemu pism wskazanych w art. 132 § 4 k.p.k. – osobiście albo poprzez dwukrotne awizowanie[8].

Mając na uwadze powyższe, stwierdzić należy, że cel wprowadzenia zmiany, o którym wspomniałem powyżej, nie został w pełni przez ustawodawcę zrealizowany. Domniemanie doręczenia przy podwójnym awizowaniu pism procesowych jest bowiem konstrukcją niekorzystną dla strony biernej procesu. Nie oznacza to natomiast, że jestem zwolennikiem poszerzania gwarancji oskarżonego w tym względzie. W moim przekonaniu obecna regulacja jest niekorzystna z perspektywy sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Kolejna nowelizacja w tym względzie (zakładająca wyłączenie domniemania doręczenia), w części przypadków, uniemożliwiałaby uprawomocnienie się orzeczenia. *De lege ferenda* proponowałbym powrót do rozwiązań sprzed 1 lipca 2015 r., szczególnie że w sposób istotny zmieniono podejście do obecności oskarżonego na rozprawie głównej, na co wskazuje treść art. 374 § 1 k.p.k., która w chwili obecnej formułuje to jako prawo, a nie obowiązek oskarżonego.

3. Na kanwie glosowanego postanowienia Sądu Apelacyjnego odnieść się także należy do kwestii kierunków zmian procedury doręczeń w sprawach karnych, które w sposób istotny pozwoliłyby na uniknięcie powstających obecnie wątpliwości. Swoisty wyścig w wykorzystaniu nowoczesnych technologii rozpoczął się kilka lat temu w zakresie postępowania cywilnego (np. EPU) czy administracyjnego (np. ePUAP). Proces karny w tym zakresie charakteryzuje się najmniejszą zdolnością absorpcji nowoczesnych rozwiązań. Postulować zatem należy rozważenie w procedurze karnej doręczeń realizowanych za pomocą środków komuni-

[8] A. Sakowicz, *op. cit.*, s. 327; Z. Pachowicz, *op. cit.*, s. 330–331; S. Steinborn, [w:] S. Steinborn (red.), J. Grajewski, P. Rogoziński, *Komentarz do art. 132 kodeksu postępowania karnego*, Warszawa 2016. M. Kurowski ([w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2016*, red. D. Świecki, Warszawa 2016, s. 111) wskazał natomiast, iż nowelizacja art. 132 § 4 k.p.k. oznacza konieczność wręczania pism do rąk adresata (art. 132 § 1 k.p.k.) lub nadanie go za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej (art. 132 § 3 k.p.k.). Z poglądem tym nie sposób się zgodzić z uwagi na fakt, iż *expressis verbis* art. 132 § 4 k.p.k. wyklucza zastosowanie w istotnym zakresie art. 132 § 3 k.p.k. Wydaje się jednak, że mamy do czynienia z omyłką pisarską, gdyż we wcześniejszej publikacji przytoczony autor zawarł pogląd tożsamy ze stanowiskiem A. Sakowicza i Z. Prochowicza. Zob. M. Kurowski, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, Warszawa 2015, s. 493.

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 16/11/2026 00:04:47

kacji elektronicznej[9]. Pierwszy z możliwych kierunków reformy wiąże się z gruntowną zmianą w zakresie doręczeń poprzez wprowadzenie doręczeń za pomocą środków komunikacji elektronicznej lub SMS jako podstawowego sposobu dokonywania tej czynności procesowej. Drugi zaś odnosi się do stworzenia dla wszystkich postępowań sądowych platformy internetowej na wzór ePUAP, i to dużo szerszej zakresowo niż te „narzędzia elektroniczne", które działają obecnie przy poszczególnych sądach. Propozycja prowadzenia procedury doręczeń za pośrednictwem platformy bez wątpienia powodowałaby konieczność gruntownej zmiany przepisów, zarówno ustawowych, jak i aktów wykonawczych. Konieczne byłoby także zaangażowanie znaczących środków finansowych do stworzenia systemu i zapewnienia mu bezpieczeństwa w zakresie bieżącego funkcjonowania, co z pewnością czyni ten wariant mniej realnym. Dalsze analizy w powyższym zakresie wychodzą zdecydowanie poza ramy niniejszego opracowania.

Podsumowując, stwierdzić należy, że wskazany kierunek zmian jest koniecznością z perspektywy zapewnienia sprawności postępowania karnego oraz minimalizowania jego kosztów. Bez wątpienia może się on wydawać przełomowy czy wręcz rewolucyjny, aczkolwiek pamiętam, jak jeszcze do niedawna podchodzono do obowiązkowej obecności oskarżonego na rozprawie głównej. Nowelizacja art. 374 § 1 k.p.k. i funkcjonowanie w praktyce tych rozwiązań pokazało jednak, że to, co jeszcze kilka lat temu wydawało się nierealne do wprowadzenia w praktyce, dziś świetnie funkcjonuje, w sposób istotny upraszczając postępowanie karne.

BIBLIOGRAFIA

Kosowski J., *Formalizm procesowy w świetle zmian Kodeksu postępowania karnego*, [w:] *Reformy procesu karnego w świetle jego zasad*, red. D. Gil, E. Kruk, Lublin 2016.

Kosowski J., *Odformalizowanie i elektronizacja jako kierunek rozwoju postępowania karnego*, [w:] *e-Wymiar sprawiedliwości w aspekcie europejskim*, red. B. Śliwczyński, L. Łuczak-Noworolnik, Poznań 2016.

Kurowski M., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, Warszawa 2015.

Kurowski M., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2016*, red. D. Świecki, Warszawa 2016.

Pachowicz Z., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2015.

Postanowienie SA w Katowicach z dnia 11 maja 2016 r., II AKz 219/16, „Prokuratura i Prawo" 2017, nr 2, poz. 38; KZS 2016, nr 9, poz. 70; Legalis nr 1482039.

Sakowicz A., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2015.

Steinborn S., [w:] S. Steinborn (red.), J. Grajewski, P. Rogoziński, *Komentarz do art. 132 kodeksu postępowania karnego*, Warszawa 2016.

[9] Szerzej na temat elektronizacji postępowania karnego z perspektywy doręczeń zob. J. Kosowski, *Odformalizowanie i elektronizacja jako kierunek rozwoju postępowania karnego*, [w:] *e-Wymiar sprawiedliwości w aspekcie europejskim*, red. B. Śliwczyński, L. Łuczak-Noworolnik, Poznań 2016, s. 104–105.

Pobrane z czasopisma Studia Iuridica Lublinensia **http://studiaiuridica.umcs.pl**
Data: 16/11/2026 00:04:47

Uzasadnienie do rządowego projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Druk sejmowy nr 207.
Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw, Druk sejmowy nr 870.

SUMMARY

The article concerns the issue of service and substitute service. The author analyzes the changes introduced in 2015 from the perspective of the Katowice Court of Appeal's ruling in 2016, which refers to substitute service by the advice note. Possible consequences of this kind of service are indicated and reference is made to the possible directions of development of service in the criminal process-electronic service.

Keywords: service; accused; presumption of service; substitute service

UMCS